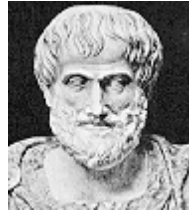

ADAMEC JIŘÍ
FILOSOFICKÝ SEMINÁŘ
KATEDRA TEORIE

**AUSTRÁLIE
A DĚJINY FILOSOFIE**
OD ETIKY PŘES NEOPOZITIVISMUS K OBORŮM
OCEÁNOLOGIE A BIOEKOLOGII

Jiří Adamec

Brno 2023

**AUSTRÁLIE
A DĚJINY FILOSOFIE
OD ETIKY PŘES NEOPOZITIVISMUS K OBORŮM
OCEÁNOLOGIE A BIOEKOLOGII**

Jiří Adamec

Brno 2023

2

© Jiří Adamec
Filosofický seminář – katedra teorie
IČ 105-48-629/150

Předkládaný text nemá redakční úpravu a korekturní zpracování. Tímto se omlouváme za případné tiskové nedostatky, které mohly uniknout naší pozornosti.

*Nikdy jsem nenašel to, co jsem hledal, vždy jsem se
setkal jen s tím, co bylo nutné svým
výskytem a samo sebou*

Knížka, kterou jsem si dovolil sepsat je ve skutečnosti útekem před složitými tématy psychiatrie. Za poslední dva roky v období, masírovaném covidovými scénériemi a všelijakými strašáky krizí, válek a všeho možného plísnění lidí navzájem, rozhodl jsem se uchránit před pocitem marnosti tvůrčím myšlením, směrem k naději. Tou nadějí není nic jiného, než návrat k přírodě, k tématům, která mají důvod vzhledem k rozvoji své osobní angažovanosti. Je nemálo v našem prostředí těch, kdo místa, o nichž je tu pojednáváno navštívili, kdo se tam chystají, popřípadě i těch, kdo tuto možnost mít nebudou a přesto oblast Austrálie a Tichomoří berou jako součást vlastního zájmu po sběru informací o zeměpisných šířkách, dálavách, ale i oceánských hlubinách. Sám jsem doposud žádné takové místo nenavštívil, kromě těch, která popisuji v úvodu předkládané knihy. Nezabránilo mi to ovšem v tom, abych těm, kdo se tam teprve odhodlávají, poskytl pár informací, které by jim byly schopné orientovat se právě v tématech, která jsou v nadpisu této knihy. Člověk může dělat spoustu věcí. I v této, spatřuji smysl svého bytí.

Ú V O D

Když jsem v roce 1996 poprvé navštívil Kanadu, netušil jsem, že se tím odstartuje jedno z mých nejdelších dobrodružství, které mne čekalo. Všechno pokračovalo dalšími návštěvami Mexika, a po té také Japonska. Začalo to nákupem v podstatě běžně dostupné knihy, kterou vydalo nakladatelství Oxford University Press, *The Oxford Companion to Philosophy* Teda Hondericha a kolektivu jeho spolupracovníků. Nová edice pochází z roku 2005, tu jsem si obstaral téhož roku v Kodani, a dále ve stejném roce, to byla *The Shorter Routledge Encyclopedia of Philosophy* od Edwarda Craiga, která se mi dostala do rukou poprvé v Londýně v roce 2007. Knihy jsem poctivě studoval, dělal si výpisky a dohledával informace také z dalších pramenů. Fascinovalo mne na nich zejména to, že obsahovaly různě dlouhá hesla, která se věnovala národním filosofiím Asie, Japonska, Austrálie, Kanady, Střední a Jižní Ameriky a dalším. Všechny tyto národní filosofie spojovalo zejména to, že do svých témat zahrnovaly otázky, ať vzdáleně nebo prvoplánově, zaměřené rovněž na oblast přírodních věd, problémy etiky a zejména nevynechávaly, pro náš suchozemský život tak poutavá témata, která se týkala spojení člověka se životem v mořích. Začínal jsem si rychle uvědomovat, že tyto filosofie jsou zcela jiného druhu. Přístupem, zpracováním, ale i výsledkem jsem měl před sebou svět, který je v našich podmínkách života běžnému způsobu myšlení nejen vzdálený, ale zejména zcela neznámý. Během dalších návštěv zemí, kde bylo moře hlavním zeměpisným, ale i kulturním artiklem, už bylo jisté, čeho si budu chtít všimnout: vývoje a změn myšlení člověka, spoluzahrnujícího ochranu a výzkum moří do své vlastní filosofie, existence, jakož i perspektivy bytí a času. Toto heideggerovské pojetí se z mého zorného úhlu pohledu i zde nijak nevytratilo. Ba

naopak, ukázalo se být nanejvýš nutnou součástí, neboť moře, jeho život pod hladinou, výzkum a poznatky, které tak člověk získává, obohacují vše, co je schopen svým rozumem obsáhnout. Thalétova idea, která se následně potvrdila jako fakt, a sice, že *život pochází z vody*, nic neztratila na své půvabnosti, stejně jako na své naléhavosti, právě odtud věnovat pozornost výzkumu a přemýšlení v otázce: *Jak pomáhat udržovat harmonii mezi lidským myšlením, jednáním a přírodou, jako takovou?* Pečlivě utříděné výzkumné materiály lze dnes zdařile dohledávat na internetu. Právě tento moment mne přivedl k tomu, abych se do tématu nakonec pustil a sepsal jej jako průhled obou dvou: *filosofie člověka a filosofie moří*. Na severu Skotska u *orknejských ostrovů* jsem měl možnost vidět, jak se malebné vesničky a přístaviště sice pyšní svojí čistotou, kterou lze turisticky obdivovat a skoro i závidět. Je to výsledek čistoty, který poskytuje místní vzhled, jehož se nám dostává při pozorování tamní ostrovní přírody. Chyběl ovšem jinak dříve čilý rybářský ruch, vyvolávání cen na tržišti, spěch nákladních jeřábů, které naplňovaly nitro lodí, převážejících čerstvé zboží k prodeji. Na místo toho, se barevně vymalované a ukotvené nebo přivázané bárky líně pohupovaly na hladině moře a hospody, které dříve zažívaly v tomto drsném kraji, kde co, hltaly autobusy předem zjednaných turistů, aby se alespoň nějaký ten sezónní výtěžek mohl ulít do kapes místním starousedlíkům. Austrálie má oproti Orknejím pouze jedinou výhodu, je větší a má soběstačná města a průmysl. Ty se mohou spolupodílet na alespoň nějaké podpoře tradičního přímořského života, kde vedle turismu bují také už zmíněný výzkum, jenž se dnes stal, stejně tak i formou výhodných investic.

Jiří Adamec
Brno, leden 2023

*Námořní buzola, věrný kamarád lodivodů
při cestách po oceánech*

§1. AUSTRÁLIE FILOSOFIE ČLOVĚKA A FILOSOFIE MOŘE

Možná, že Austrálii obdivujeme pro její vzdálenost a tím i domnělou anonymitu s níž bychom se tam v představě chtěli u sebe setkat. Opak je pravdou. Australané si občansky pečlivě hlídají, aby v jejich blízkosti, třeba i jako soused, nežil někdo, kdo by mohl, ať už jakkoli narušovat jejich vlastní životní styl. Původní idealismus, zakládat farmy, vesnice a města pro to, aby se zde žilo lépe než na starých kontinentech Evropy a Ameriky, přetrvalo do současnosti. Tento, původně občanský idealismus se ovšem tradicí přetvářel ve stále více utvrzovanou sociální skutečnost.

V letech 1770 až 1788 se prostřednictvím mořeplavce, kapitána *Jamese Cooka*, postupně uskutečňovala základní kolonizace Austrálie pod Britskou vlajku.

Vlastní filosofie, přenášená do Austrálie z Evropy a Spojených států, představovala zpočátku jen mělké teorie o občanských právech, které si vynucoval obchod s otroky. Svého hlavního zájmu toto téma nejvíce dosahovalo ve městě *Melbourne*, v nejjižnějším cípu Austrálie, kde byla zřízena rovněž tamnější universita. Svobodný duch se zde rozmáhal tak široce, že se o svá práva měly možnost hlásit i ženy, což lze považovat za skutečný zrod pozdějšího feminismu. Etika a morální filosofie se zde konfrontovali, rovněž tak s náboženstvím, mnohdy s jeho originálním pojetím v rukou jednotlivých kněží, což svobodného ducha i v této oblasti charakterizovalo často odklonem od tradičně pojímaného dogmatu protestantismu. Vše ve skutečnosti mělo být podřízeno praktickým potřebám nových obyvatel. Tak se rovněž v souladu s výše řečeným, přistupovalo i k problémům práva a soudnictví. Sama filosofie pocházející z Británie: *empirismus, sensualismus, free-thinkers*, však představovala páteř, tohoto myšlenkového ducha.

Podle dochovaných pramenů, filosofický idealismus v Austrálii končí vystoupením *Johna Andersona* (1893 až 1962) na universitě v Sydney, když za programovou filosofii ohlašuje realismus, který se vžil nakonec jako australský realismus k němuž se hlásily také *Australská národní universita* (Cambera) a *Universita v Adelaide*. K této myšlenkové orientaci se dále hlásili rovněž: *David Malet Armstrong, J. L. Mackie, Ullin Place, J. J. C. Smart, David Stove* a další. Vzhledem k tomu, že se ve skutečnosti jednalo o druh empirismu, měl australský realismus otevřené dveře směrem k interpretaci sociologických témat, také v souvislosti s životem na venkově. *John Anderson* proklamoval takovou filosofii, která se vzdá témat spojených s bohem, a dále témat, která se věnují subtilním otázkám kolem, tak zvané substance či problémů spojených s konečností či nekonečností bytí, popřípadě důrazů na osobní „*Já*“ v duchu etických postulátů. Všechna pravda je, podle jeho tvrzení pouhá forma, neboť bytí zahrnuje pouze nějakou variantu toho, co je jako bytí možné.

Tento Andersonův náhled je dodnes považován za „*the dominant figures in Australian philosophy of the secon half of the twentieth century*“. Anderson tedy filosofické myšlení nepodřizuje dogmatu pravdy a morálních hodnot (*tradičnímu evropskému schématu*), ale otevřené neukončitelnosti svobodného, tvůrčího myšlení. Takto postavený pohled na filosofii tedy potom ztrácí jakékoli spojení s doposud převládajícími filosofiemi *pragmatismu nebo empirismu (neopozitivismu)* a chce být filosofií jednotlivce, jeho vlastní svobody myšlení, odpovědnosti a perspektivě. Aby se taková filosofie ovšem setkala s úspěchem, nelze jí ponechat až příliš rozvolněnosti, musí se podřídít zákonům logiky (*Ludwig Wittgenstein, neopozitivismus*), aby tak byla udržována myšlenková kontinuita. Ve smyslu onoho realismu po-

tom v tématech Andersonovy filosofie a jeho pokračovatelů (např. *Douglas Gasking*) hraje důležitou roli filosofie přírody a hledání metodologických přístupů pro její správnou interpretaci. Příroda se potom stává vůbec poslední instancí, kterou se má filosofie zabývat, jestliže chce usilovat o objektivaci závěrů, které si z podstaty svého zaměření dává za úkol k řešení, tedy onen základní, či výchozí vztah: *člověk a příroda*.

Do vývoje moderních dějin australské filosofie vstupuje následně také materialismus. Bylo by však krajně nevhodné spojovat jej s ideologickým materialismem, který se usadil v sociálních teoriích východního bloku v Evropě. *J. J. C. Smart* se věnoval tématům filosofie myšlení a jeho základní otázkou bylo: *zda myšlení může být identické samo se sebou, zda se může ověřovat vlastními postuláty (identity theory of mind)*. Jinými slovy, *Smart* rozpracovává jinak dříve nadhozenou tezi *L. Wittgensteina*, *zda jsou všechny naše „věty“ tautologiemi?* Tutu otázku chce dále, společně se svými kolegy (*Martin, Armstrong*) rozpracovávat na základě výzkumů, které by mohly přinášet poznatky odváděné neurologií v souvislosti s fyzikálním měřením procesů, vykazatelných zejména sledováním jednotlivých kognitivních funkcí lidského mozku. Tímto přístupem mají být, podle *Martina* odhalovány pravdivé markery (*the concept of truth-marker*) o hodnotě lidského myšlení nebo o jeho dalších, možných nosičích (*other truth-bearer*). Veškerý pohled na mentalitu lidského myšlení se tu má zabývat těmito redukcemi. Na *Universitě v Adelaide* se pro toto období přelomu padesátých a šedesátých let, vžil termín: *zlatý věk australské filosofie*. Dokonce bylo připuštěno, že se australský realismus, který v tomto materialismu analýzy myšlení pokračuje, nechává slyšet jako *australský metafysický realismus*. A to jen z toho důvodu, že se *nevyhýbá otázkám ontologickým*.

Do práce na těchto tématech potom výrazně zasahuje *Frank Jackson* (nar. 1943). Myšlení, metafysika, logika, vnímání a jejich vykazatelnost v rámci smyslu a objektivitu poznání jsou jeho hlavními okruhy výzkumů. *Existence a smyslová data* jsou pro Jacksona spojité nádoby. Díváme se, nebo zkoumáme, hodnotíme nebo jen pozorujeme? Dějí se tyto procesy souběžně nebo každý zvlášť? Jde, podle autora o fenomenologický proces. Paradoxní otázka může znít: „*What Mary Didn't Know*“ (?), na níž můžeme navázat odpovědí v tom duchu, že: *to, co Mary právě nedělá, je součástí všeho toho, co by dělat mohla*. Tak zní závěr, který nás má upozornit na to, že ať sledujeme jakoukoli událost, vždy ji zhodnocujeme vzhledem k jejímu opaku. Souvislosti tedy hledáme mezi tím, co jest a tím, co je přítomně, jako bezprostřední možnost, opakem téhož.

Z témat, která se váží k *životnímu prostředí a bioetice* se v Austrálii prosadily myšlenky, výzkumy a podněty *Petera A. Singera* (nar. 1946). Jeho knihy *How Are We to Live* (Melbourne 1993) a *Rethinking Life and Death* (Melbourne 1994), doznaly na tamnějších univerzitách, ale i u veřejnosti, stejně jako jejich překlady, širokého ohlasu.

Singer se vyslovuje pro *metodický výzkum vztahu člověka k živočichům*, ať už jsou předmětem zkoumání v rámci svého suchozemského výskytu nebo v mořích. Prosazuje myšlenku zakládání přímořských farem, kde by se pěstoval chov mořské fauny, která se má stát potravou pro člověka, aby se tak v umělých rozmnožovacích podmínkách předcházelo jinak nevhodnému vybíjení mořských živočichů, popřípadě, aby se i z hlediska ekologického, nedostavovaly zbytečné průniky člověka do mořské flóry, ovlivňující negativně, potom další její vývoj. Navíc, Singer není vůbec i proti experimentaci, která by umožnila rozvoj vegetarianismu a jeho komer-

ce, pakliže by se tedy zakládala na takto řízeném přístupu respektu člověka k živočichům, obývajících mořský svět a poskytujících možnost obživy. Toto propojení se ukázalo jako vhodná alternativa. Akademická filosofie na tomto příkladě aplikované etiky (*bioetiky živých organismů*) překračuje svým obsahem pouhé kuloáry universit a postupně se v *Austrálii* a na *Novém Zélandu* stává součástí politiky a veřejného života. Výrazně jsou předložená témata propojována rovněž s diskutovanými „*právy zvířat*“. K této otázce se Singer vyslovuje společně s *Tomem Reganem*, jenž své články k danému tématu uveřejňuje prostřednictvím odborných studií, které zaštiťuje *Berkeley's University* (1983 a 1989) také ve spolupráci a rozpravách s *Cliffs Engelwoodem*, pracujícím na *University of New Jersey*. Téma *bioetiky* se tak propojuje mezikontinentálně, což znamená výrazný posun jak pro ekologii a enviromentalistiku, stejně jako pro nově zakládající obory *oceánologie* vůbec. Pro Singera je v této souvislosti charakteristický apel, který podtrhuje důrazem na to, aby se badatelé snažili v sobě trvale podržovat dostatek sebereflexe, neboť je to ve skutečnosti jediný prostředek, kterým může člověk svoji práci při tomto zaměření vykonávat s dostatečným respektem k přírodě a předcházet tak neuváženým zásahům do jejího jinak přirozeného prostředí (*Singer urgent that, in considering whether a given experiment is justifiable, we ask ourselves whether we would be prepared to perform it on an orphaned human being at a mental level similar to that of the proposed animal subject. The Oxford Companion to Philosophy, T. Honderich, p. 32*). Toto převádění odpovědnosti na svoji stranu individualismu, se nakonec prosadilo i v již zmíněných „*právech zvířat*“, která jsou dnes, podobně jako v jiných demokratických zemích součástí ústavního zřízení. Cesty dalšího rozvoje se ubírají konkrétním studiem.

Jednou z posledních oceánologických autorek, která se v tomto ohledu prosazuje mezinárodně je MARIASOLE BIANCO (narozená 1990), promovaná mořská biologička v Austrálii (*University of Cairn*), italského původu.

Její publikace *Pianeta oceano – La nostra vita dipende dal mare, il futuro del mare dipende da noi*, Milan 2020 (německé vyd. 2021), doznala již několik překladů a uznání. Všimá si zejména vlivu člověka na mořské živočichy, jejich migrace před agresivním rozvojem průmyslu a klimatickými změnami planety. Celou její práci prostupuje duch *negativního evolucionismu*, kterým člověk svými zásahy ovlivňuje vývoj oceánů a život pod jejich hladinami. Její heslo, ostatně uvedené také v podnázvu knihy, zní: „*Budoucnost moří je na nás*“, pokračuje v duchu Singerových myšlenek. Při této příležitosti nelze nezpomenout pana profesora E. Koháka a jeho „fenomenologickou ekologii“: *Zelená svatozář – Kapitoly z ekologické etiky*, Praha 2000, která jako mileniální téma v naléhavosti poukazuje na odpovědnost a individuální přístup k daným otázkám, v celé jejich šíři.

Literatura:

C. A. J. Coady: *Australia, Philosophy* in E. Craig (ed), Routledge Encyclopedia of Philosophy, (London, 1998).

S. A. Grave: *A History of Philosophy in Australia* (St. Lucia, Queensland, 1984).

J. T. J. Szrednicki and D. Wood (eds.), *Essays on Philosophy in Australia* (Dodrecht 1992).

§2. FILOSOFIE A VĚDECKÁ PRÁCE NA NOVÉM ZÉLANDU

Universitní filosofie na území Nového Zélandu (*Treaty of Waitangi, Maori and Crowd in 1840*; in T. Honderich, p. 653), se postupně utváří z vlivů filosofie Velké Británie, tedy v rámci anglo-americké tradice, vázané na asimilované obyvatele, původních kolonizátorů. Úzké propojení s akademickou filosofií australských universit lze v tomto ohledu dokumentovat četnými kontakty a samotnou snahou Austrálie, svoji filosofii na Nový Zéland importovat jako součást pokračujícího zájmu o udržování společenského, politického a právního vlivu.

Nový Zéland se svými snahami, postavit akademickou filosofií do širšího vlivu v rámci celého regionu, vstupuje do tak zvané „divise“ *Australasian Association of Philosophy*, která vydává rovněž tak vlastní časopis: *Australasian Journal of Philosophy*.

Patrně také proto, že to, co dnes můžeme nazývat čistě novozélandskou filosofií je spojeno s o století mladším počátkem než dřívější filosofie australská, mělo liberalističtější vliv na výběr témat, která se následně stala součástí akademických výzkumů. Dokonce by se dalo říci, že novozélandská filosofická produkce měla oproti té australské přeci jen náskok, alespoň co se týče takových zaměření, která se věnovala například neuropsychologii a odtud odváděné filosofii člověka (doslova: *intimate relationship between mental and natural events*; tamtéž, p. 652). Moderně pak, do těchto témat svým vlivem zásadně vstupoval K. R. Popper, zejména nepopíratelně novátorskou studií: *The Logic of Scientific Discovery* (1934 německy, 1959 anglicky).

Navazujícími osobnostmi, se zde rovněž stali, a to na *Uninevrsity of New Zeland* v letech Popperova působení a dále (1937 až 1945...) John Eccles (*Self and its Brain*, 1977), Arthur Prior (*Formal Logic*, 1955 a *Time*

and Modality 1956), ve Wellingtonu na Victoria University potom Max Crosswell (*An Introduction to Modal Logic*, 1968) nebo i český rodák PAVEL TICHÝ působícím na vysoké škole v Otagu (*The Foundations of Frege's Logic*, 1988) jehož postřehy vedly k širokým diskusím o tzv. *intensionální logice* také u nás (profesor Josef Macháček, prof. Stanislav Hubík: Masarykova universita v Brně, dříve UJEP a další, jejichž celé řadě jsem měl možnost být, přes brněnskou pobočku *Filosofické jednoty* účasten). Posledním autorem významných studií z oboru filosofické, tzv. *dynamické logiky*, byl v období přelomu osmdesátých a devadesátých let, na universitě v Aucklandu, potom rovněž *Krister Segerberger*.

Popperovou zásluhou se do novozélandské filosofie, stejně jako svým uznáním do celosvětového myšlení natrvalo zapisuje i humanitní téma: *The Open Society and its Enemies*, 1945 jako brilantní reakce na stále rozdělovaný svět mezi demokracii a totalitarismus, a to bezprostředně po konci druhé světové války.

Přelom osmdesátých a devadesátých let je pro akademickou filosofii i na Novém Zélandu klíčový, co do změny způsobu myšlení, se zacílením na aktuální témata. Ta, se stejně jako v Austrálii, také zde, shodně týkají přednostně aplikované etiky a biologie. Z působení a na popud skupiny filosofů (*Grega Currie, Stephena Davise, Davida Novitze a Denise Duttona*) je založen časopis *Philosophy and Literature*, v novozélandském Canterbury. Zde se potom objevují dílčí studentské, ale i odborné práce z bioekologie. Jako reakce odborníků tak vzniká cesta k založení *Bioethic Center* v Otagu, roku 1988. Následující léta se potom nesou zájmem o prohloubení a rozšíření celé aplikace také na mořskou biologii a další otázky ekologie, enviromentalistiky, a tak dále, například i založením již samostatného ústavu a časopisu (Kim Sterelny, ed.) *Biology and Philosophy*,

který dodnes pracuje na *Victoria University of Wellington*, za dalšího přispění také *Jacka Capelanda*, *Rosalindy Hursthouseové* a *Christiane Swantonové* (v Aucklandu).

Velkými tématy na Novém Zélandu, jak jinak samozřejmě jsou regionální výzkumy, týkající se místních obyvatel, jejich způsobu vnímání reality a přenos těchto poznatků směrem do interpretací, které zahrnují sociální filosofii, psychologii, metafysiku myšlení, opíranou o místní religiozitu a spiritualitu, popřípadě existencialismus a ontologii. *Australasian Journal of Philosophy* v tomto ohledu splňuje svým postavením možnost přinášet odborné příspěvky a udržovat tak s původním obyvatelstvem i na tomto poli zájmů blízké a stálé, upevňující vztahy. Z kulturologů, filosofických antropologů, se k tomuto zájmu dnes nejčastěji obrací mladí studenti, neboť se jedná rovněž o zaměření s jistou atraktivitou, a tak není divu, že autoři těchto článků pochází z nejrůznějších koutů světa. Samostatnou studii potom nabízí k nahlédnutí i John Paterson, *Exploring Maori Values*, Dunmore Press, 1992. University v Aucklandu a v Otagu, podporují *Maori Studies*, a systematickým výzkumem původních obyvatel, podrhují zájem o udržování dobrých sociálních vztahů.

Samozřejmě, že existují potom i prohloubenější studie, které mapují novozélandskou společnost z politického a mezinárodního pohledu a přispívají tak zejména politologickým tématům, jako například: Graham Oddie and Roy Perrett, *Justice, Ethics and New Zealand Society*, Oxford 1992.

Společenský ethos přátelství a vzájemnosti místních komunit se nese konečně v duchu národních tradic, pod označením *Aotearoa – New Zealand*. Z výše uvedeného vcelku dobře vyplývá, že filosofie člověka a filosofie zaměřená na bioekologii, zde mají ještě těsnější vztah.

Studenti během setkání na maorské universitě

Tradiční maorský pozdrav

Literatura:

T. Honderich, *The Oxford Companion to Philosophy*, New Edition, Oxford 2005.

E. Craig, *The Shorter Routledge Encyclopedia of Philosophy*, Cambridge 2005.

F. L. Cross, *The Oxford Dictionary of the Christian Church*, Oxford 2005.

Š3. FILOSOFICKÝ POHLED NA PALEONTOLOGII, LIMNOLOGII A BIOTECHNOLOGIE V KONTEXTU S OBORY OCEÁNOLOGIE

Když uvážíme, že většina paleontologických fragmentů minulosti pochází z území a dob, která byla zaplavena řekami nebo slanými moři, je nauka o vodách přirozenou součástí těchto zkoumání, stejně jako biotechnologie, které takový výzkum člověku umožňují s patřičnou mírou přesnosti. Vědy, které se potom zabývají životem v mořích, znamenají takový druh zkoumání, který se děje na územích, jež se i vlivem současných klimatických změn mohou stát pohřebištěm mnoha živočišných druhů, jehož „paleontologického“ počátku pro budoucnost, můžeme být reálnými, i když nechtěnými svědky. V souvislosti s filosofií existence jsme si navykli, mluvit pouze o člověku. Jakoby se středobod bytí odehrával pouze k němu. Přitom, co by člověk ve skutečnosti sám o sobě představoval, nebýt **fauny a flory**, na níž je vystavěn jeho evoluční program, evoluční status, budoucnost jako taková? Oč méně je člověk ve své přítomnosti provázán s těmito hodnotami, a to, že roste jako strom, vnímá jako živočich a chová se jako druh v sociálním kontextu, podobně jako ostatní stádoví či komunitní tvorové, o to méně je ochoten dohlédnout, přes špičku svého nosu k budoucnosti v níž jako druh zaniká, jestliže se s faktem, že je živým tvorem pouze proto, že se **k nim** váže respektem, současně s přijímáním přírodních zákonů, co by zákonů sebe sama, jednoduše nesmířil jen proto, že se **nad ně** povýšil, aby sebe vydělil, čímž se sice osamostatnil, ale také o své samotě se vytratil, jako nepotřebný druh. Člověk žije dlouhodobou autodestrukcí, která jako pud k smrti, dostihuje každého, kdo prostředky inteligence ztratil dosah ke svým základním, přirozeným potřebám, a to zejména v souhrnu: **ochrany sebe i svého druhu.**

Využití biotechnologií v současné oceánografii (nebo oceánologii obecněji) představuje ve své podstatě aplikovanou biologii na konkrétní živočišné druhy v konkrétním životním prostředí a s konkrétní faunou, stejně jako, z takto získávaných poznatků utvářenou aplikovanou filosofií. Jaké otázky si takto postavená filosofie klade? **1.** Do jaké míry může člověk svými výzkumy do přírody reálně zasahovat? **2.** Co lze nazývat škodlivým způsobem zásahu do přírody? **3.** Který životní cyklus se může škodlivým zásahem do přírody porušit natolik, že by mohl spustit pozvolné vyhynutí některých živočišných druhů? **4.** Jaký je rozdíl, a zda vůbec takový rozdíl existuje, mezi bioekologií v podmínkách suchozemského života, na rozdíl od života v mořích? **5.** Které biotechnologie jsou pro práci na tématech mořské ekologie rizikové, a které lze považovat za bezpečné? **6.** Je genetická bioekologie přínosem ochraně přírody nebo přináší závěry, které jsou naopak předmětem takových aplikací, které nakonec ekologii (mořské ekologii) škodí? **7.** Jaká zneužití v rámci používaných biotechnologií mohou být nebezpečná pro mořskou ekologii?

Biotechnologií je každá vědecká disciplína, která v úhrnu svého zájmu počítá s přírodou, coby laboratorním pokusným subjektem! Takto striktní pohled, by byl ovšem jen sotva obhajitelný. Výroba alkoholu lidskými způsoby je jiná než ta, kterou zvládá příroda sama. Přesto je alkohol větším nebezpečím pro člověka než-li pro přírodu. Tak jinak: manželé Curieovi dospěli k poznatku o funkci rádia, které se v přirozených podmínkách existence nachází v přírodě samé. Izolováním jeho částic, ale vytvořili cestu k jeho dalšímu využívání, které se nakonec stalo zásadně nebezpečným nejdříve pro moře (odpalovací pokusy atomových bomb) a následně také pro člověka (svržení atomových bomb na japonská města, jako Hirošima a Nagasaki). Šlo sice o fyzikální

výzkum, ovšem s následnou aplikací na využití v rámci biotechnologií (zejm. Roentgenův přístroj, odhalující doposud neznámá zákoutí lidského nitra v oboru medicíny), ovšem také v rámci zabíjení lidí vlivem uplatnění této síly jako vojenské agrese s mimnořádným dopadem na hromadné ničení s tisíci mrtvými. Výsledkem se postupem doby stalo to, že člověk už sám sobě tolik nevěří, neboť zneužití biotechnologií a jejich přetvoření v ničivou fyzikální sílu je transparentně možné a tím rovněž i trvalé.

Genetika živočichů v mořích a jejich výzkum, stejně jako jiných tvorů, je stejný problém. Být proti takovému výzkumu je proti zdravému rozumu, stejně jako tomuto výzkumu nedávat žádné hranice. Ty spočívají zejména v etických kodexech. Když se například zkoumaly v šedesátých, až osmdesátých letech proteinové molekuly, bylo už jisté, že jejich nositelé jsou v zásadním vztahu s nukleovými kyselinami a tudíž také s genetickou informací. Proteiny se vyskytují rovněž v nekonečné řadě variant u živočichů, kteří existují v mořích. Bylo jen otázkou, než se jako v jiných oborech také zde začne rozvíjet srovnávací genetika. Ta objektivně pomáhá tomu, aby se badatelé rychle a bezpečně dostávali k jádru svého základního zájmu – mít možnost definitivně „přečíst“ lidský genom jako izolovaný faktor základu vlastního bytí. S tímto se potom odvíjel další problém, jako byl rozvoj genového inženýrství, neboť z podstatné části se lidský genom „přečíst“ už podařilo, ale přicházely nedočkávané pokusy o jeho aplikaci na reprodukční úrovni, kterou dnes vedou prozatím jiné živočišné druhy (například ovce). Zkusme si představit, že se v televizi na jakémsi programu objeví zástupci lékařského týmu nějaké laboratoře a společně s nimi ke stolu s mikrofony zasedne i jedinec, který bude zcela plnohodnotně člověkem, který byl stvořen ge-

novým inženýrstvím (bude mít pohlaví, které bylo zá-
měrem, aby měl, barvu vlasů a očí, výšku postavy a
tak dále). Za druhé světové války se *Josef Mengele* o
jakési *navazování organických částí člověka* pokoušel
přímo v koncentračním táboře *Osvětim*, i když genetic-
kým inženýrstvím se jeho drastické pokusy na věznicích
daly nazývat je stěží. Zájem člověka, hledat cestu k
ovládnutí přírody v jejích nejintimnějších partiích, zde
však byl odjakživa. Bohové rovněž bezostyšně dávají a
odnímají život, kombinují prvky tělesných orgánů, jako
například ve starověkém Řecku, tedy v případě bájného
okřídleného koně *Pegase*, nebo jiných tvorů (a to jsem
vedl vsutku mírný příklad této lidské fantasie).

Filosofie ekologie, suchozemské, stejně jako té, kte-
rá se týká života v oceánech, nás staví před množství
otázek, kterými, jak je z výše řečeného, stojíme, vzhle-
dem ke způsobu našeho myšlení, kdesi na začátku. To-
lik už toho bylo na toto téma řečeno a popsáno, že se
jeví, jakoby nebylo, co dodávat.

Mořští ekologové bijí na poplach. Na některých mís-
tech naší planety moře ubývá, jinde zaplavuje místa,
která se zjevně pro člověka, ale i jiné živé tvory stávají
neobyvatelnými. Co na tom, že růstový hormon bude v
genetické informaci některých plodin posílen, abychom
měli více z jejich objemu a na talíři, když biotechnologie
ovládající průmysl produkují škodliviny, které se zásad-
ním, negativním dopadem podepisují na celém životním
prostředí. Využívání genetiky v rámci záchrany vymíra-
jících druhů, důležitých pro mořský ekosystém, stejně
jako fakt, že život vznikl ve vodě, to je téma, které by
mělo převažovat. Neboť nebude-li tato ochrana dosta-
tečná, nebude ani místo pro člověka tam, kde se jinými
zájmy rovněž podílel na sebedestrukci, a to přehlížením
souvislostí. *Biotechnologie, by proto měly sloužit jako
nástroj prevence zachování života v jeho přirozenosti.*

Literatura:

R. Renneberg, *Biotechnologie für Einsteiger*, Berlin 2018.

J. Schwoerbel, *Einführung in die Limnologie*, Berlin 2022.

W. Ochmann, *Leben der Vorzeit. Grundlagen der Allgemeinen und Speziellen Paleöntologie*, Bern 2018.

§4. FILOSOFIE A ŽIVOČIŠNÁ OCEÁNOLOGIE MEZI AUSTRÁLIÍ A NOVÝM ZÉLANDEM

To, co územně skýtá prostor od severu k jihu Austrálie a dále mezi Austrálií a Novým Zélandem nemá jinde na světě obdoby. Je to shrnutí celého základního ekosystému naší planety. Od zálivu *Josepha Bonaparte*, který je součástí předělu *greenwichského času*, dále směrem k jihu (*Timurské moře*), kam se táhnou nekonečné šelvy, které poskytují hloubce relativně stejný ráz, je oceán zahříván tak, že jeho stálá teplota dává bezpečí velkému množství živočichů. Ti, se zde měli možnost po miliónů let utvářet do dnešní podoby. Jsou to předně různobarevné ryby akvarijního typu, rostliny s množstvím živin, stejně jako geologické útvary nejčastěji vyhledávané podmořskou turistikou. Přímo u břehů veškerá podmořská vegetace zhoustne a poskytuje úkryt. Ten je však rozpoznáván mořskými predátory, kteří si sem připlují, aby uspokojili svůj hlad. Tato možnost jistoty potravy, predátorům jako jsou zejména *žraloci*, poskytuje rovněž dobré zázemí pro rozmnožování. Proto je například na *Cable Beach* jediné místo, kde se dá rekreovat u moře, ostatní části přímořského severozápadu Austrálie jsou pro tento druh turismu, většinou uzavřenou oblastí. Korálové, ale i kamenité útesy dělají z této oblasti Austrálie pro lodní dopravu nebezpečné místo, a tak i rybolov zde není nijak rozšířen. Daří se tu ovšem mořským pěstírnám, které mohou v klidu produkovat drobné mořské živočichy do restaurací a domácích kuchyní. Obor *limnologie* (věda o suchozemských vodách) zde přechází v oceánologii, ostatně jako kdekoli na světě s podobným geografickým uspořádáním a poskytuje tak značně významnou podporu vzniku nových vědních oborů, které jsou potom součástí bioekologie. Vzhledem k značné členitosti pobřežního území, dává zde výzkum prostor také paleontologii.

Peter A. Singer s nímž jsme se výše už jednou setkali, hrál rozhodující roli v australském vývoji akademické bioetiky, která v Melbourne vychovávala celou řadu proekologicky zanícených odborníků. Současně fungující *Centre for Human Bioethics*, které se dříve věnovalo výhradně otázkám eutanázie, embryologie a umělému přerušení těhotenství a dalším tématům, má ve svých programech rovněž ekologickou bioetiku s níž souvisí také filosofie výzkumné práce na mořskou bioekologii, při *Monash University of Melbourne*. Zde se témata oceánografie a ekobiologie stala součástí studií katedry zaměřené na ekologii a ochranu živočichů a životního prostředí jako součást interdisciplinárních oborů evidovaných konkrétními výzkumnými záměry. Do moderních přístupů k těmto okruhům témat spadá rovněž *monaschskou universitou* podporovaný výzkum *oceanografické meteorologie*.

Singerův vliv je tu znát z velké většiny projektů, které jsou tímto *Centrem...* realizovány. Hlavním vyjádřením osobité filosofie tady je „*intolerance*“. Tedy, nepřipouštět, zejména v souvislosti s environmentálními tématy žádné ústupky, vzhledem k tomu, že se chce angažovat i veřejně a třeba i politicky a přispívat tím k celkové náladě ochrany přírody jako bezprostřední součásti každodenní práce na sobě samých, stejně jako na evidenci osobní odpovědnosti směrem k životnímu prostředí, jako takovému. K tomuto zaměření může v Austrálii sloužit nemalé množství konkrétních, studijních programů. Jejich nedílnou součástí potom často bývá rovněž originální vystoupení mladých odborníků, popřípadě překvapivé závěry uváděné na místních vědeckých sympósiích, kde se přednáší bioetika živočichů z některé oblasti australského života v přímořské části kontinentu. Pro zeměpisná pásma, která byla určena k našemu popisu v názvu tohoto paragrafu platí, že před-

stavují asi jednu celou polovinu tohoto bioetického výzkumu, vázaného na biologickou oceánografii.

Tím, že se v rámci výše uvedených okolností australské oceánografii živých organismů dostává možnost vědecké konfrontace se závěry, které pak poskytují výzkumy z oblasti *Nového Zélandu*, dochází tak k přímému propojení v rámci srovnávací bioetiky či bioekologie. Numerické výsledky a další modely jsou automaticky ukládány do počítačové sítě a veřejně přístupné (viz: k nahlédnutí například také na:

<https://www.researchgate.net/profile/Graeme-Hubbert>

Abychom dobře chápali důvody, pro které jsou zde uváděné informace považovány za důležité, tak předně jedná se o filosofii životního prostředí, která chce monitorovat trvale aktuální stav našeho bytí. Je to filosofie, jejímž požadavkem na pohled existence není nějaká akademická metafysika, ale konkrétní přírodní „útvár“ a jeho struktura. Metafysika se tak může, z tohoto jádra poznatků utvářet *post rem* – tedy, až po konkrétním poznání nějaké části reality, tedy čistě v aristotelovském smyslu toho slova. Hypotéza vědy je zde považována za cenný zdroj vědeckého (rozuměj – logického) kladení otázek. Téma *bytí a nikoli člověkem vytvořené prostředí*, a dále *příroda ve vztahu – bytí a člověkem vytvořené životní prostředí*, tak dostává nový tvar. Člověku se líbí barevná rybka, kterou si navíc zpřítomní jejím prolnutím s jejím kresleným dvojníkem z animovaného příběhu, jako je například „*postavička*“ oblíbeného *Nema*. Jenže *Nemo* je ve skutečnosti ohrožený druh *Amphirion bicintus* majícího své působiště v oceánské oblasti širokého pásma výskytu mezi Austrálií a přímořskými oblastmi Jihovýchodní Asie. U ostrovů Okinawa (Japonsko), se tyto barevné skvosty moře nachází místy v tak hojném počtu, že si např. místní rybáři najímají

turisty, kterým na obyčejnou veslici přidávají plastické bedny s „okny“ na jejich dně, aby je na volném moři ponořili kousek pod hladinu a mohli tak obdivovat skupinky těchto a dalších, neonově barevných rybek. K této vzpomínce je vhodné připomenout, že až na onom volném moři rybáři s oblibou sdělují, že se nacházíte na místě, kde je pod vámi asi čtyři sta metrů vodní hlubiny s vysokými kamenitými nebo korálovými sloupy, z nichž vyrůstají nejrůznější mořské trávy a řasy, jejichž vrcholky při průzračnosti mořské vody bezproblémů rovněž zahlédnete. Ty slouží těmto barevným rybkám jako úkryt, potrava nebo místo, kde se třou a vyvádí na svět své potomstvo. Z hlediska mořské bioekologie, je to pro ně zásadní prostor k přežití a uchování rodu.

Mezi Austrálií a Novým Zélandem je podmořský život rovněž bohatý na témata k popisu a zkoumání. Samu existenci zde opanuje krása, podmořský klid a divokost, současně s nesmlouvavostí přírodních zákonů a trpělivým odoláváním všemožným pokusům člověka, ovládnout tento kousek světa pro vlastní záměry. Stejně jako se člověk marně domnívá, že jeho myšlenky řídí vědomí, které od počátku dvacátého století vystřídalo nevědomí a podvědomí, také zde jsou jemu samému, před zrakem rozumu stále ještě ukrývány poklady příštího vědění. Bytí v těchto končinách nepředstavuje žádnou jednotu, jak by se, se svojí opovážlivostí snažil tvrdit Evropan, ale struktura všech těch jinotajů, kterými se tady příroda může pyšnit, ať v míře pozemské nebo svými krásami podmořskými. Touto strukturou není na mysli nic jiného, než téma pro vědu a z jejích poznatků teprve utvářené závěry pro názor.

Dendrochirus brachypterus je názornou ukázkou bohatosti všech přírodních krás, jejichž nositelem se může stát tento podmořských živočich, jenž je stále rybou, poutající pozornost svojí strukturovaností tvarů.

Tento patnácti centimetrový brázdič korálových útesů mezi ostrovy Nového Zélandu, australskou pevninou a Filipínami, oblíbený pro svoji specifickou morfologii, je po celém světě oblíben zejména u akvaristů, což z něj rovněž učinilo svého času ohrožený druh. Umělé sádky jej však zachránily před vyhynutím, a tak se dnes tento krasavec opět dostává často i na evropský obchodní trh a zdobí nejednu domácnost, kde se dá pěstovat mořská akvaristika. Jde o tvora se zjevnými pozůstatky prehistorických experimentů přírody, co do tvarů, které u něj prozrazují formální znaky pozdějších suchozemských ještěřů typu: *styracosaurus* a *stegosaurus*. O predátorství u *dendrochyrus brachypterus* skutečně ještě nebo už (oproti *styrachosaurovi* a *stegosaurovi*) hovořit nelze neboť jeho základní potravou jsou výhradně v blízkosti korálových útesů, se vyskytující mikroskopické planktony syčené minerály, a tak podobně.

To, co nám tato drobná ukázka o podmořském životě říká je předně to, že se zde setkávají prehistorické generace s generacemi podstatně mladšími, ale co je nejdůležitější, žijí v jednom společném prostoru a naučily se vzájemnému respektu. Pokud se však jedná o predátory typu *triaenodon obesus* (známý jako žralok lagunovitý), tak ten si občas svojí nevybíravostí dovolí ulovit jak *amphiriona bicintus*, tak i *dendrochyra brachypterus*. Jeho prostorové možnosti působení sahají od oblasti jihoafrických břehů, až k těm novozélandským. Predátoři jeho typu jsou, dle dostupných vědomostí pro člověka nebezpeční zejména během podmořského rybolovu potapěčů, když mají potřebu jim jejich úlovek ukrást z harpuny.

Prostá a každodenní lidské existence, která se týká přímořských oblastí je plně v podmínění těmito přírodními aspekty, co do jejich respektu - například i podnebí, stejně jako faktické podvolení se zdrojům obživy.

Z Á V Ě R

Jiné země, jiné filosofie člověka, filosofie života a filosofie existence, popřípadě jiná ontologie. Náhled na bytí se vždy odvíjí od souladu prostředí a toho, jak jej uchopuje vnímající subjekt. Kdekoli na světě se člověk prostě snaží pochopit vlastní bytí z těch zdrojů, které jsou mu pro existenci poskytnuty. Pro prostředí je prostředkem k lidskému způsobu kladení otázek a dále k úvaze, jaký že to má smysl žít tam, kde se nachází, popřípadě usilovat o změnu místa, když tak, jako tak, kdekoli jinde se mu budou, do jeho vědomí stejné otázky vkrádat se stejnou naléhavostí.

Bytí člověka je o souladu vědomí a jeho prostředí. Stejně tak i to, co myslivého ducha ponouká k nespokojenosti není začasné místo, kde pobývá, ale zrádná fantasmie, budující v jeho mysli světy s jinými horizonty bytí nevěda, že stejnost je v tomto existenciálním nastavením právě tou nejčastější okolností, na kterou si bude vždy stěžovat. Stenost v odpovědnosti, povinnostech, nadějích, a tak dále.

Člověk by se neměl snažit utíkat, ale naplňovat bytí své přítomnosti, spokojen, že právě tam, kde pobývá může být, co platný takto všem dostupným okolnostem zejména proto, že se v nich spolurozumějícím způsobem vyskytuje jako někdo, kdo může více sdílet, propojovat, než rozdělovat.

Austrálie a Nový Zéland jsou podstatou své existence filosofii oceánů. Nepronikla do jejich myšlenkového systému stará evropská metafysika, dokonce ani pragmatismus zde nikdy nepředstavoval nějakou hlavní páteř myšlení, a to i vzhledem k praktickým potřebám a duchu australanů. *Maorské altruistické náběhy* v lidové filosofii, mytologii a tradicích svoji metafysiku sice nese, ovšem značně jednostrannou svým obsahem, ale i historickým uchováváním. Jsou to dobré příběhy pro své

místo, nepřenositelné jinam, a už vůbec to nejsou příběhy velké religiosity. Ovšem jejich působnost je pro obyvatele Nového Zélandu zcela nezbytnou součástí, alespoň nějaké zachovávající se tradice, která je i zde vytlačována všelijakou modernitou nebo spíše módními výstřelky, které mají tu snahu, na sebe strhávat pozornost.

To nejjistější, kam bychom se tak mohli navrátit je Freudovo *Totem a tabu*, mytologie Polynésanů a odtud se táhnoucí mytologéma, až k Austrálii a dál, k Novému Zélandu. Tím, že se v celé Austrálii a na Novém Zélandu až do nedávné doby uplatňoval *totemický a kmenový život*, utvrzovalo se společenství rodinných klanů, kde si všichni, byli bratry a sestrami. Původní maorský pozdrav (viz výše), jak jsme na něj poukázali, dokladuje osobní blízkost, která je tímto způsobem vyžadována také od nepříslušníků kmene či rodiny. Z psychologického hlediska je tento moment personální blízkosti vysvětlitelný z několika úhlů pohledů. Může jít o tradici nesený archetyp překonávání strachu z protivníka, kdy toto vyjádření a sdílení blízkosti anticipuje strhávání osobních masek. V jiném zaměření stejného pohledu, se může jednat o pouhou úpřímnost přijímání, hraničící pro Evropana, až s naivismem, vycházejícím z obecného nastavení domorodých obyvatel v tom smyslu, že *všichni lidé jsou dobří a tudíž není důvodu obávat se osobní blízkosti*, která už je pro Evropana na úrovni sebezapření, má-li takový pozdrav podstoupit a dávat na jevo stejnou otevřenost, jako jeho protějšek.

V Austrálii: „*u kmenů na jihovýchodě, dominuje času snění vždy určitá tvořivá bytost, která se sice objevuje ve zvířecí nebo lidské podobě, ale vždy ji lze chápat jako vyhraněnou osobnost. Jména těchto božských bytostí, jako např. Bunjil, Baiama a Daramulun, velmi dobře známe... Například Bunjila uctívaly kmeny v*

oblasti Melbourne. Svůj původ má údajně v sobě samém, ale podle jiných podání jej stvořil orel a vrána". Byla samozřejmě nemístná snaha prvotních misionářů porovnávat křesťanstvím obsahy mytologicko náboženských prvků původních obyvatel, což pro budoucnost založilo cestu k utváření takové interpretaci, která se už dávno nezakládá na své původnosti.

Takto bychom mohli pokračovat samozřejmě dále. *Austrálie* a *Nový Zéland* jsou tedy zeměmi, kde si zejména v sociální oblasti musí Evropan zvykat mnohdy na současnou povrchnost interpretace původních filosofí, kde jen stěží bude shledán nějaký systém. Naopak v produkci moderních universitních pracovišť převládá hluboký zájem po poznacích, které podporují ducha ekologie a environmentalistiky, zdaleka nezahrnující pouze suchozemskou oblast, ale rovným dílem i výzkum moří a oceánů, kde se filosofie etiky stala jedním z hlavních tematických okruhů, neboť bylo pochopeno, že to, co může přírodě na pevnině a světu pod mořskou hladinou pomoci k jejich revitalizaci je změna myšlení člověka v jejich výhradní prospěch.

Klaun očkatý („Nemo“), Amphirion bicinctus

Dendrochirus brachypterus

Triaenodon obesus (žralok lagunovitý)

Studium podmořských živočichů si australské a novozélandské university a vědecká pracoviště, zajišťují od rybolovu, skladování a jejich převoz, plně ve vlastní režii, za pomoci sponzorů.

Literatura:

M. Kirchner, M. Bergbauer, *Riff – Führer Rotes Meer*, Stuttgart 2021.

J. Smrž, *Biologie živočichů*, Praha 2004.

R. B. Primack, *Úvod do biologie ochrany přírody*, Praha 2011.

De Maddalena, *Žraloci. Dokonalí vodní predátoři*, Praha 2022.

M. Eliade, *Dějiny náboženského myšlení. Od epochy objevů po současnost*, sv. IV., Praha 2008.

D O D A T E K

PŘEHLED AUSTRALSKÝCH UNIVERSIT S ODKAZY NA INTERNETOVÉ STRÁNKY

Australian National University - <http://www.anu.edu.au/study/information-for/international-students>

University of Canberra - <http://www.canberra.edu.au/international>

New South Wales

Australian Catholic University - <https://www.acu.edu.au/international>

Charles Sturt University - <http://study.csu.edu.au/international>

Macquarie University - <https://www.mq.edu.au/international.php>

Southern Cross University - <http://scu.edu.au/international/>

University of New England - <https://www.une.edu.au/study/international>

University of New South Wales - <http://www.international.unsw.edu.au/>

University of Newcastle - <https://www.newcastle.edu.au/international>

University of Sydney - <http://sydney.edu.au/future-students/>

University of Technology, Sydney - <http://www.uts.edu.au/future-students/international>

Western Sydney University - <http://www.westernsydney.edu.au/international>

University of Wollongong - <https://www.uow.edu.au/future/international/index.html>

Northern Territory

Charles Darwin University - <http://www.cdu.edu.au/international>

Queensland

Bond University - <http://bond.edu.au/future-students/international>

CQ University - <https://www.cqu.edu.au/international-students>

Federation University of Australia - <https://federation.edu.au/brisbane>

Griffith University - <http://www.griffith.edu.au/international>

James Cook University - <http://www.jcu.edu.au/international/>

Queensland University of Technology - <https://www.qut.edu.au/international>

University of Queensland - <https://future-students.uq.edu.au/>

University of Southern Queensland - <http://www.usq.edu.au/study/international>

University of the Sunshine Coast - <http://www.usc.edu.au/learn/international-students>

South Australia

Carnegie Mellon University - <http://www.australia.cmu.edu/>

Flinders University - <http://www.flinders.edu.au/international-students/>

Torrens University Australia - <http://www.torrens.edu.au/studying/international-students>

University of Adelaide - <http://international.adelaide.edu.au/>

University of South Australia - <http://www.unisa.edu.au/study-at-unisa/international-students/>

Tasmania

University of Tasmania - <http://www.utas.edu.au/international>

Victoria

Deakin University - <http://www.deakin.edu.au/study-at-deakin/international-students>

Federation University of Australia - <http://federation.edu.au/international>

La Trobe University - <http://www.latrobe.edu.au/international>

Monash University - <https://www.monash.edu/study/international>

RMIT University - <https://www.rmit.edu.au/study-with-us/international-students/>

Swinburne University of Technology -

<http://www.swinburne.edu.au/study/international/>

University of Divinity - <http://www.divinity.edu.au/study/international-student-resources/>

University of Melbourne - <https://www.unimelb.edu.au/>

Victoria University - <http://www.vu.edu.au/study-with-us/international-students>

Western Australia

Curtin University - <http://international.curtin.edu.au/>

Edith Cowan University - <http://www.ecu.edu.au/degrees/international>

Murdoch University - <http://www.murdoch.edu.au/Future-students/International-students/>

University of Notre Dame Australia - <http://www.nd.edu.au/nav-future-students/international-students>

University of Western Australia - <http://www.international.uwa.edu.au/>

Uvedené internetové odkazy jsou platné k datu vydání předložené knížky

*Vlajka, sdělující v námořní řeči, že loď je
v daném přístavu na konci cesty...*

*Žádný přístav není bezpečný před
horizontem a zraky
fantasie*

© Jiří Adamec

**AUSTRÁLIE
A DĚJINY FILOSOFIE
OD ETIKY PŘES NEOPOZITIVISMUS K OBORŮM
OCEÁNOLOGIE A BIOEKOLOGII**

Adamec Jiří - Filosofický seminář - Katedra teorie

2023

A6, 100 výtisků

IČ 105-48-629/150